

מתווה

להגנה על ילדים

 UNHCR
נציבות האו"ם לפליטים

הנציב העליון
של האו"ם לפליטים

UNHCR

United Nations High Commissioner for Refugees
Haut Commissariat des Nations Unies pour les réfugiés
נציבות האו"ם לפליטים

Division of International Protection
United Nations High Commissioner for Refugees
Case Postale 2500
1211 Geneva 2, Switzerland

טל': +41 22 739 8433
פקס: +44 22 739 7344
אתר: www.unhcr.org

נציבות האו"ם לפליטים מבקשת להודות ליותר מ-300 פליטים, כולם ילדים וילדות בגילאים שונים, לרבות ילדים וילדות עם מוגבלויות בקניה, נפאל, הודו וירדן, שחלקו את נקודות המבט שלהם, העלו רעיונות על סיכונים ופתרונות הנוגעים להגנה ותרמו בכך לפיתוחו של מתווה זה.

הנוסח הדיגיטלי של אסטרטגיה זו זמין לקריאה באתר האינטרנט של נציבות האו"ם לפליטים. כדי לקבל עותקים של המהדורה המודפסת ניתן ליצור קשר עם היחידה להגנה על הילד בחטיבה להגנה בינלאומית. אף כי נציבות האו"ם לפליטים נקטה את כל האמצעים הסבירים כדי לאמת את המידע המובא בפרסום זה, הוא מופץ ללא התחייבות מפורשת או משתמעת משום סוג שהוא.

תמונת השער הקדמי © UNHCR/GMB Akash, 2006
תמונת השער האחורי © UNHCR

עימוד: BakOS DESIGN

כל הזכויות שמורות לנציבות האו"ם לפליטים 2012
© UNHCR 2012

תוכן העניינים

7 **מבוא**

7 הגנה על ילדים: מרכיב מרכזי בתחום האחריות של נציבות האו"ם לפליטים

9 מתווה להגנה על ילדים

12 חיזוק מערכות ההגנה על ילדים

15 **עקרונות מנחים וגישות מנחות**

18 **יעדים**

18 יעד 1: ילדות וילדים בטוחים במקומות שבהם הם גרים, לומדים ומשחקים

20 יעד 2: מעורבותם של ילדות וילדים ויכולותיהם הם חלק בלתי נפרד מההגנה עליהם

22 יעד 3: ילדות וילדים נהנים מגישה להליכים ידידותיים להם

24 יעד 4: ילדות וילדים מקבלים מסמכים משפטיים

26 יעד 5: ילדות וילדים עם צרכים מיוחדים מקבלים סיוע ייעודי

28 יעד 6: ילדות וילדים נהנים מפתרונות קבע לפי עקרון טובת הילד

31 **הדרך קדימה**

31 1. עבודה בשותפות

31 2. תכנון, יישום וניטור

31 3. חיזוק יכולות הצוות והשותפים והיכולת הארגונית

32 תהליך בן שלושה שלבים לפיתוח תכניות להגנה על ילדים

34 **נספח: מתווה המדיניות של נציבות האו"ם לפליטים להגנה על ילדים**

”

**מה שהכי חשוב בחיים שלנו זה אהבה כי מאהבה
נולדת סליחה, מסליחה נולד שלום, משלום נולדת
שמחה, ומשמחה נולד טוב-לב...**

”

פליטה בת 14

הגנה על ילדים: מרכיב מרכזי בתחום האחריות של נציבות האו"ם לפליטים

כמעט מחצית מכלל האנשים שנעקרו בכפייה ממוקם מושבם ברחבי העולם הם ילדים – יותר מ-12 מיליון בנות ובנים.¹ רבים מהילדים הפליטים עוברים את כל ילדותם כעקורים מביתם, כשהם שרויים בחוסר ודאות לגבי עתידם. לילדים² – בין אם הם פליטים, עקורים פנימיים או חסרי אזרחות – נשקפת סכנה גדולה יותר של התעללות, הזנחה, אלימות, ניצול, סחר או גיוס בכפייה לכוחות מזוינים בהשוואה למבוגרים. הם עלולים לחוות אירועים מטרידים, להיות עדים לאירועים כאלה או להיות מופרדים ממשפחתם. בה בעת, המשפחה ורשתות תמיכה חברתיות אחרות עלולות להיחלש והחינוך עלול להיפגע. לחוויות אלה עלולות להיות השפעות עמוקות על ילדים – החל בינקות עבור בילדות וכלה בגיל הנעורים. בעתות חירום ולאחר עקירה נשקפת לבנות סכנה מיוחדת המחייבת הגנה עליהן.

54%

מחסרי האזרחות

46%

מהפליטים

56%

מהפליטים במחנות

47%

מהעקורים הפנימיים

ילדים מגלים גם גמישות רבה מול מצוקה וסבל, והם מוצאים דרכים להתמודד עמם ולהמשיך הלאה. הם שואבים כוח ממשפחותיהם ונהנים מקשרי ידידות. ילדים יכולים למלא תפקיד פעיל כחברים בקהילותיהם באמצעות למידה בבית הספר, משחקי ספורט וניצול מרחבים יצירתיים המאפשרים להם לפתח כישרונות ולהביא לידי ביטוי מיומנויות. עלינו לעבוד עם ילדים ולהעצים אותם כדי לקדם יחד אתם את השמירה על זכויותיהם ואת ההגנה עליהם.

הם ילדים וילדות

כל הנתונים הסטטיסטיים לקוחים מהדו"ח Global Trends (מגמות עולמיות) של נציבות האו"ם לפליטים לשנת 2011

הצורך לתת מענה לצרכים הייחודיים להם. נציבות האו"ם לפליטים רואה במסמך זה מתווה המבטא את מחויבותה להגן על ילדים. מחויבות זו כלפי ילדים שבתחום אחריותה⁴ אינה רק בגדר ציווי מוסרי אלא גם עניין שיתרום להבטחת עתיד טוב יותר לילדים, למשפחותיהם ולקהילותיהם.

¹ הנתון מבוסס על כך שילדים מהווים 47% מתוך 25.9 מיליון פליטים ועקורים פנימיים הזוכים להגנת נציבות האו"ם לפליטים (UNHCR's Global Trends, 2011).

² אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד (1990) מגדירה "ילד" באופן זה: "כל יצור אנוש מתחת לגיל שמונה-עשרה, בלתי אם נקבע גיל הבגרות קודם לכן על-פי הדין החל על הילד".

³ אמנת האומות המאוחדות בדבר זכויות הילד, 1990.

⁴ תחום האחריות של נציבות האו"ם לפליטים כולל את כל הילדים שהם: מבקשי מקלט, פליטים, עקורים פנימיים, ילדים ששבו למקום מושבם וילדים חסרי אזרחות או בסכנה להיות ללא אזרחות.

נציבות האו"ם לפליטים מספקת הגנה לילדים שבתחום אחריותה באמצעות מתן מענה לצרכים ולסכנות הייחודיים שלהם. סיוע זה כולל: הגנה מפני אפליה על כל צורותיה וקידום מדיניות לא מפלה; מניעת התעללות, הזנחה, אלימות וניצול ומתן מענה לתופעות אלה; דאגה למתן גישה מיידית לשירותים ראויים; ודאגה לכך שיושגו פתרונות קבע המבוססים על עקרון טובת הילד.

מתווה להגנה על ילדים

המתווה להגנה על ילדים הוא ביטוי להתפתחות במדיניות של נציבות האו"ם לפליטים ובנוהגה. הוא נובע מהכרה הן במקומה המרכזי של ההגנה על ילדים בעבודת הנציבות והן בהתרחבות פעילותו של תחום ההגנה על ילדים ברמה העולמית ובהעמקת המומחיות בתחום זה. המתווה מרחיב את האופן שבו הנציבות מבינה את מאמצי ההגנה על ילדים ואת מעורבותה בהם. כמו כן, המתווה מונה שישה יעדים המגלמים בתוכם את מחויבותה של הנציבות להגן על זכויות הילדים שבתחום אחריותה ולממש אותן ומספק הנחיה מעשית לגבי האופן שבו ניתן להשיגם.

ואלה הם ששת היעדים:

1. ילדות וילדים בטוחים במקומות שבהם הם גרים, לומדים ומשחקים.
2. מעורבותם של ילדות וילדים ויכולותיהם הם חלק בלתי נפרד מההגנה עליהם.
3. ילדות וילדים נהנים מגישה להליכים ידידותיים להם.
4. ילדות וילדים מקבלים מסמכים משפטיים.
5. ילדות וילדים עם צרכים מיוחדים מקבלים סיוע ייעודי.
6. ילדות וילדים נהנים מפתרונות קבע לפי עקרון טובת הילד.

המתווה מחיל גישת מערכות להגנה על ילדים, הכוללת פעולות המיועדות לגורמים הנושאים באחריות בכל הרמות: המשפחה, הקהילה, המדינה והקהילה הבינלאומית. פעולות אלה נועדו למתן את הסכנות הנשקפות לילדים ומחייבות הגנה עליהם ולתת להן מענה. גישה זו מבוססת על ההכרה בכך שכל הגורמים הללו תורמים להגנה כוללת על ילדים. המתווה פותח על-ידי נציבות האו"ם לפליטים בעצה אחת עם מדינות, שותפים, קהילות וילדים: יותר מ-300 ילדים פליטים, בנים ובנות בגילאים שונים ועם יכולות שונות בקניה, נפאל, הודו וירדן, חלקו את נקודות המבט שלהם והעלו רעיונות בעניין סכנות המחייבות הגנה ובעניין פתרונות אפשריים להן.

המתווה להגנה על ילדים

- מכיר בילדים כבעלי זכויות
- מדגיש את יכולתם של ילדים להשתתף בהגנה עליהם
- מתמקד במניעה ומתן מענה להתעללות, הזנחה, אלימות וניצול בהקשר של ילדים
- מדגיש את הצורך לקיים שותפויות חזקות יותר

באופן ספציפי יותר, המתווה

- נוקט גישה רחבה המבוססת על זכויות ומתמקדת בהבטחת ההגנה על כל הילדים שבתחום אחריותה של הנציבות, בניגוד לגישה צרה המתמקדת בקטגוריות מסוימות של ילדים
- מגדיר יעדים ברורים המגבירים את יכולת החיזוי ואת העקביות בין מוקדי פעילות שונים
- מגדיר אמות מידה שיחזקו את האפשרות למדוד ולנטר את ההישגים ומתווה את מחויבותה המוסדית של הנציבות להגנה על ילדים
- מדגיש את הפעולה המשותפת עם קהילות ועם מערכות של המדינה להגנה על ילדים באמצעות קידום מדיניות, שיתופי פעולה ותמיכה
- המתווה מתבסס על מדיניותה של הנציבות ועל הקווים המנחים שלה בנוגע להגנה על ילדים וכן על מסקנות רלוונטיות של הוועדה המנהלת באמצעות שרטוט מתווה אסטרטגי להגנה (ראו נספח).

© UNHCR/N. Ng

”

**נמשיך לגדול כאן... זה כמו לראות שהעתיד שלך
 נהרס לך מול העיניים ואין שום דבר שאתה יכול
 לעשות בקשר לזה...**

”

פליטה בגיל ההתבגרות

ההגנה על ילדים מקודמת גם על-ידי:

שני מתווים אסטרטגיים של נציבות האו"ם לפליטים מהעת האחרונה: אסטרטגיית החינוך של הנציבות (2012-2016) ומסמך הנציבות "פעולה נגד אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר: אסטרטגיה מעודכנת" (2011).
הנציבות מקדמת את ההגנה על ילדים באמצעות...

...דאגה לכך שתהיה לילדים גישה לחינוך איכותי

- אסטרטגיית החינוך של נציבות האו"ם לפליטים (2012-2016) משקפת התמקדות מחודשת בחינוך פליטים כמרכיב ליבה של תחום האחריות שהוגדר לנציבות בכל הנוגע להגנה ולפתרונות כוללים.
- היא מקדמת את חשיבותם של בתי הספר כסביבות למידה בטוחות תוך הכרה בכך שקבוצות שנדחקו לשולי החברה עשויות להזדקק לתשומת לב מיוחדת כדי לגשת לסביבות למידה בטוחות.
- היא מדגישה את הצורך לשפר את הגישה לחינוך איכותי לילדים פליטים ולהגדיל ככל שניתן את התועלת שבהשתתפות בפעילות בית הספר מבחינת ההגנה על הילדים.
- היא מדגישה את תפקיד החינוך בהתפתחות הילד, שבאמצעותו נרכשות מיומנויות, מתגבשות יכולות ומתפתחת גמישות, החל בגיל הרך, עבור בגיל הנעורים וכלה בבגרות.
- היא מקדמת את שילובם של ילדים פליטים במערכות החינוך של המדינה.

...מניעה של אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר ומתן מענה לכך

- מסמך הנציבות "פעולה נגד אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר: אסטרטגיה מעודכנת" (2011) מכיר בכך שההגנה על ילדות וילדים מפני אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר היא תחום פעילות מרכזי.
- הוא מתווה פעולות למניעה, זיהוי ומתן מענה לאלימות מינית ולאלימות המבוססת על מגדר כלפי ילדות וילדים ולפעולות לאיתור ילדות וילדים שנפלו קרבן לאלימות כזאת או כאלה הנתונים בסכנה להיחשף אליה.
- הוא מכיר בחשיבות של עבודה עם ספקי שירותים כדי להבטיח ניהול של הליכים ידידותיים לילדות וילדים והכשרה מתאימה של אנשי הצוות לצורך זה.
- הוא מפנה את תשומת הלב לחשיבות של שילוב גברים וילדים בנים כשותפים במאמץ להיאבק באלימות מינית ובאלימות המבוססת על מגדר.
- הוא מדגיש את החשיבות במתן סביבות בטוחות, בין השאר באמצעות תכנון המחנה ומיקום אסטרטגי של בתי הספר, המרפאות ומתקני התברואה כאמצעי חשוב בהפחתת חשיפתם של ילדות וילדים לסכנת אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר.
- הוא מקדם מתן גישה בטוחה לדלק לשימושים ביתיים ולמשאבי טבע, נוכח הסכנות הכרוכות באיסוף עצי הסקה ומחייבות הגנה על העוסקים בכך, ובייחוד על נשים וילדות.
- הוא מכיר בכך שעקירה של נשים וילדות ממקום מושבן עלולה להגביר את הלחץ המופעל עליהן לעסוק במין למטרות הישרדות ולהכתיים את ילדיהן של עובדות בתעשיית המין.

“

עקירה בכפייה
מחמירה את חשיפת
הילדות והילדים
להזנחה, לניצול,
לאלימות מינית ולצורות
אחרות של אלימות
והתעללות. לילדות
וילדים נשקפת **סכנה**
מיוחדת והם זקוקים
לתשומת לב מיוחדת
כיוון שהם תלויים
במבוגרים להישרדותם
ופגיעים לטראומה
גופנית ונפשית ובשל
צורכיהם שחייבים
להתמלא כדי שיובטחו
להם גדילה והתפתחות
נורמליות...

מדיניותה של נציבות האו"ם
לפליטים בנושא גיל, מגדר
ומגוון (2011)

חיזוק מערכות ההגנה על ילדים

האחריות להגנה על ילדים מונחת בראש ובראשונה על כתפי המדינות: עליהן להקים ולהפעיל מערכות להגנה על ילדים בהתאם למחויבויותיהן הבינלאומיות ולהבטיח גישה לא מפלה למערכות אלה לכל הילדים שבתחום שיפוטן.

לפיכך, נציבות האו"ם לפליטים מחויבת לחזק את המערכות והשירותים של המדינות שנועדו להגן על ילדים ולפעול לכך שילדים פליטים, עקורים וחסרי אזרחות ייהנו מגישה למערכות ושירותים אלה. רק בהקשרים שבהם המדינה אינה יכולה למלא את חובותיה כלפי הילדים, הנציבות מקימה, יחד עם שותפיה, מנגנון זמני מקביל להגנה על ילדים הכלולים בתחום האחריות שלה.

גישת המערכות מכירה ביכולות הגלומות במערכות הקיימות להגנה על ילדים ברמת המדינה ובמנגנונים להגנה על ילדים המבוססים על הקהילה ומחזקת אותן. זוהי גישה המשמשת בסיס לשיתוף פעולה עם גורמים מדינתיים, עם יוניסף ועם שותפים אחרים. גישה זו אף מהווה מתווה לתכנון הוליסטי. מערכת יציבה להגנה על ילדים מעוצבת באמצעות גישה המבוססת על זכויות ומבטיחה לכל הילדים גישה לא מפלה לסיוע.

מדינות צריכות לקדם את ההקמה וההפעלה של מערכות להגנה על ילדים, בהתאם לחובות הבינלאומיות [שלהן], ולילדים בתחום שיפוטן צריכה להיות גישה לא מפלה אליהן

... נציבות האו"ם לפליטים ושותפיה [...] צריכים להשלים את המערכות של המדינות להגנה על ילדים ולחזקן באזורים שבהם ישנם פערים [והתמיכה] צריכה להינתן ברוח של שותפות באמצעות הסתמכות על היתרונות היחסיים של כל אחד מהשותפים, כדי לחזק את התועלת שילדים מפיקים מההגנה עליהם.

מסקנת הוועדה המנהלת מס' 107, 2007

גישה מערכתית להגנה על ילדים, כפי שאושרה בוועדה המנהלת של נציבות האו"ם לפליטים, היא הבסיס למתווה הנציבות להגנה על ילדים והיא משקפת את הפרקטיקה הבינלאומית המיטבית.

המתווה החדש של נציבות האו"ם לפליטים להגנה על ילדים הוא בגדר שינוי מוסדי ממדיניות שבמסגרתה ניתן מענה בעיקר לקטגוריות של ילדים בסיכון לגישה מערכתית להגנה על ילדים. מערכת להגנה על ילדים כוללת תפקידים שממלאים גורמים רשמיים ולא רשמיים מגוונים ביותר כדי למנוע את הסכנות הנשקפות לילדים, למתן אותן ולתת להן מענה. המערכת מורכבת משישה יסודות רב-תחומיים:

- **מסגרת משפטית ומתווה מדיניות**
- **תיאום**
- **יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות**
- **פעולות מניעה ומענה**
- **ידע ונתונים**
- **קידום מדיניות והעלאת המודעות**

היסודות המרכזיים את המערכת פועלים ברמת הקהילה, ברמת המדינה וברמה הבינלאומית. דבר אינו פועל בבידוד – כל התפקידים והפעולות קשורים זה בזה. המתווה, ובכלל זה ששת היעדים להגנה על ילדים, בנוי סביב יסודות אלה של המערכת.

יעדים עבור ילדים

יעד 1: ילדות וילדים בטוחים במקומות שבהם הם גרים, לומדים ומשחקים

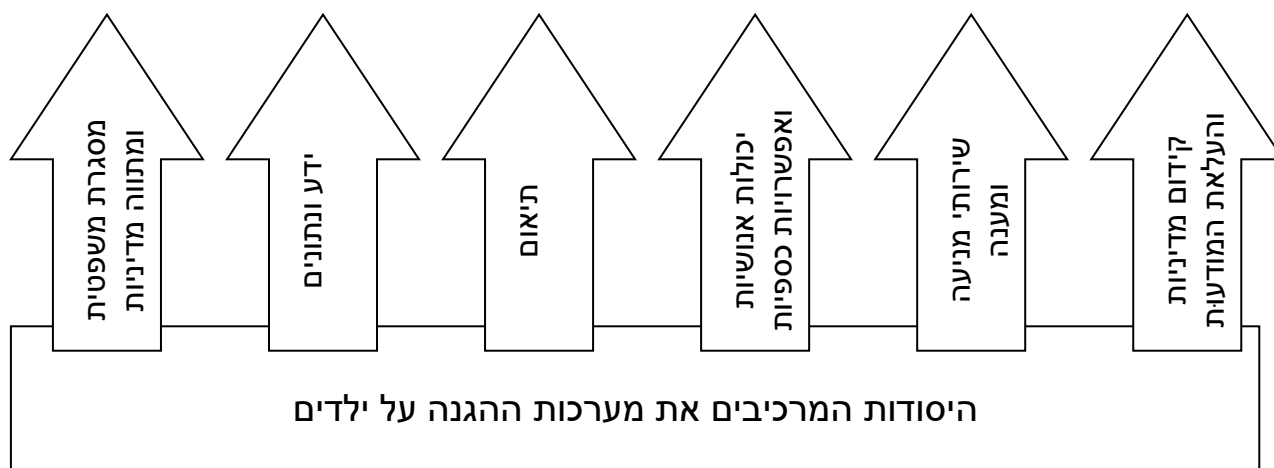
יעד 2: מעורבותם של ילדות וילדים ויכולותיהם הם חלק בלתי נפרד מההגנה עליהם

יעד 3: ילדות וילדים נהנים מגישה להליכים ידידותיים להם

יעד 4: ילדות וילדים מקבלים מסמכים משפטיים

יעד 5: ילדות וילדים עם צרכים מיוחדים מקבלים סיוע ייעודי

יעד 6: ילדות וילדים נהנים מפתרונות קבע לפי עקרון טובת הילד

עקרונות

- ✓ גישה המבוססת על המשפחה ועל הקהילה
- ✓ אחריות המדינה
- ✓ מעורבות הילדים
- ✓ דחיפות
- ✓ טובת הילד
- ✓ אי-אפליה
- ✓ מגוון גילאי ומגדרי
- ✓ הימנעות מגרימת נזק
- ✓ נשיאה באחריות
- ✓ שותפות

”

**זה כמו לעלות במדרגות: בכל צעד וצעד אני נתקל
במכשולים, אבל היעד נמצא מולי ואני אתגבר על
המכשולים בדרך אליו**

”

ילד פליט

עקרונות מנחים וגישות מנחות

אחריות המדינה

מדינות הן הנושאות באחריות הראשונית להגנה על כל הילדים, ועליהן לקדם הקמה והפעלה של מערכות להגנה על ילדים בהתאם למחויבויותיהן הבינלאומיות ולהבטיח לכל הילדים שבתחום שיפוטן גישה למערכות אלה. נציבות האו"ם לפליטים חותרת לחזק את המערכות הללו ולפעול למען גישה לא מפלה אליהן. בנוסף, במקרים שבהם המדינה אינה יכולה לממש את אחריותה הראשונית על ילדים בתחום האחריות של הנציבות, זו האחרונה חותרת למלא תפקיד זה בעצמה בסיועם של גורמים שותפים.

המדינות החברות יכבדו ויבטיחו את הזכויות ... לכל ילד שבתחום שיפוטן, ללא אפליה משום סוג שהוא, ללא קשר עם גזע, צבע, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי, אתני, או חברתי, רכוש, נכות, לידה או מעמד אחר, בין אם של הילד, ובין אם של הוריו או אפוטרופסו החוקי...

“

סעיף 2, אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, 1990

גישה המבוססת על המשפחה ועל הקהילה

משפחות וקהילות עומדות במרכז ההשגחה וההגנה הנחוצות לילדים. נציבות האו"ם לפליטים מבקשת ללמוד להכיר את המנגנונים הקיימים בקהילה להגנה על ילדות וילדים, לתמוך בהם ולהסתמך עליהם. במקרים שבהם המשפחה או הקהילה הן המקור לחשש שבגינן נחוצה ההגנה, תפעל הנציבות כבאת כוחם של הילדים כדי לתת מענה לדפוס הפעולה הפוגעניים.

דחיפות

ההגנה על ילדים אינה סובלת דחיו. נציבות האו"ם לפליטים, גורמים מדינתיים ושותפים יעניקו עדיפות גבוהה להגנה על ילדים ויספקו תמיכה מיידית לרווחתם ולהתפתחותם כדי לדאוג להשגת פתרונות קבע לבעיותיהם מוקדם ככל האפשר. חיוני לדאוג למתן שירותים במהירות, לפעולות התערבות, לאיתור משפחות ולקבלת החלטות לפי עקרון טובת הילד. יש להבטיח את זכות הילד לחינוך איכותי מוקדם ככל האפשר, הן במצבי חירום והן במצבים מתמשכים.

מעורבות הילדים

נציבות האו"ם לפליטים ושותפיה יתמכו באורח פעיל בזכויותיהם של כל הבנים והבנות להיות מעורבים ולהביע את דעתם בכל עניין המשפיע עליהם בהתאם למגדר, לגיל, לבגרות וליכולת שלהם. בכל גיל ייושמו מתודולוגיות שונות למעורבות (כלומר ילדים קטנים, נוער). מעורבות יעילה מכירה בילדים ובמתבגרים כבעלי זכויות, מעצימה את יכולותיהם ואת גמישותם, ומאפשרת להם לשמור על עצמם ועל בני גילם.

אי-אפליה

נציבות האו"ם לפליטים ושותפיה יבטיחו אי-אפליה בכל מדיניות, הליך ותכנית. כמו כן, הם יתמכו בכך שתינתן לכל הילדים הפליטים, העקורים וחסרי האזרחות גישה למערכות של המדינה להגנה על ילדים ללא תלות בגיל, במגדר, בזהות האתנית, בדת, בלאום או במוגבלות שלהם, ויפעלו למען מתן גישה כזאת.

טובת הילד

טובת הילד היא השיקול הראשון במעלה של נציבות האו"ם לפליטים בכל הפעולות המשפיעות על ילדים, בין במישרין ובין בעקיפין. על-פי עקרון טובת הילד, לכל הבנות והבנים יש זכות למעורבות משמעותית בהחלטות המשפיעות על חייהם, לרבות בזיהוי טובתם. נציבות האו"ם לפליטים תמשיך לערוב להליכים נחוצים לקבלת החלטות הנוגעות לילדים ספציפיים הנתונים בסכנה ולהסדרים והפתרונות להשגחה עליהם בטווח הארוך.

“ בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין אם ננקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבוריים או פרטיים ובין בידי בתי משפט, רשויות מנהל או גופים תחיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה... ”

סעיף 3, אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, 1990

הימנעות מגרימת נזק

נציבות האו"ם לפליטים ושותפיה יביאו בחשבון את משפחת הילד, את תרבותו ואת מצבו החברתי ויקיימו פעולות, הליכים ותכניות בדרך שאינה עלולה לפגוע בו. השתתפותם של בנים ובנות בקבלת ההחלטות המשפיעות על חייהם תתוכנן ותקודם באופן אחראי ותוך שמירה על כללי האתיקה והקפדה על הסודיות.

גיל, מגדר ומגוון

גישת הנציבות המביאה בחשבון גיל, מגדר ומגוון מבטיחה שכל בני האדם שבתחום אחריותה, לרבות ילדים, ילדות, מתבגרים ומתבגרות, ייהנו מזכויות שוות. גישה זו מכירה בכך שילדים שונים יכולים להיות מושפעים אחרת מסכנות המחייבות הגנה בהתאם לגיל, למגדר, למוגבלות ולרקע שלהם. כמו כן, הגישה מגבירה את הבנת האופן שבו סכנות המחייבות הגנה יכולות להשפיע אחרת על בנות ובנים, על תינוקות, על ילדים בגיל בית הספר היסודי ועל מתבגרים ומתבגרות, ובמסגרתה מצוידים אנשי הצוות בכלים לפיתוח מענים הולמים.

© UNHCR / M. Cass

שותפות

המתווה ייושם בשיתוף פעולה עם מדינות, קהילות וילדים, עם יוניסף ועם גורמים וסוכנויות אחרים העוסקים בהגנה על ילדים, בין השאר באמצעות אשכול ההגנה הגלובלי (Global Protection Cluster) ותחום האחריות שלו הנוגע להגנה על ילדים. הדבר יכלול שיתוף פעולה ותיאום פעילים וכן הערכות, תכניות ומאמצי קידום מדיניות משותפים. יישומו המשותף של המתווה יאפשר להפיק תועלת מהמשאבים, הידע והכישורים המשלימים זה את זה של כל הגורמים המעורבים כדי להגביר את ההגנה על ילדים, תוך הכרה בתרומתם של כל הגורמים הללו לבניית מערכת להגנה על ילדים.

בעבודתה להגנה על ילדים פנתה יוניסף יותר ויותר לכיוון של חיזוק מערכות...

“

חיזוק מערכות לאומיות להגנה על ילדים כמכלול מסייע להימנע מכפילות המאפיינת לעתים קרובות תכניות שפותחו באופן אנכי בלבד ובבידוד עבור קטגוריות ספציפיות של ילדים.

מסמך האו"ם E/ICEF/2008/5/Rev.1, פס' 23

נשיאה באחריות

נציבות האו"ם לפליטים ושותפיה נושאים באחריות האולטימטיבית כלפי הילדים והקהילות שהם פועלים להגן עליהן. לצורך הנשיאה באחריות חיוני להפעיל מנגנוני השתתפות שיהיו נגישים לילדים ויאפשרו להם לספק משוב לגבי השירותים הניתנים על-ידי הנציבות והשותפים. אלה האחרונים יאספו משוב מילדים וממשפחותיהם וישתמשו במידע זה כדי לעצב את פעולותיהם ולשפרן.

ילדות וילדים בטוחים במקומות
 שבהם הם גרים, לומדים ומשחקים

יעד 1

תוצאות עבור ילדים

- ילדים בטוחים בבית ובקהילה וזוכים להגנת המשפחה, הקהילה, המורים והעובדים ההומניטריים
- ילדים בטוחים בבית הספר
- ילדים נהנים ממרחבים או אזורים בטוחים המאפשרים להם להתכנס, לקיים חיי חברה ולשחק
- ילדים יכולים לדווח על פגיעה ויודעים היכן לבקש עזרה
- ילדים רואים בנציבות האו"ם לפליטים ובשותפיה גורמים המקדמים את זכויותיהם

בנות ובנים מוגנים מפני אלימות, התעללות, הזנחה וניצול על כל צורותיהם. ילדים יכולים לגור, ללמוד ולשחק בסביבה בטוחה ומוגנת וזוכים להגנתם של מבוגרים אמינים. ננקטים צעדים להגנה על ילדים וילדות מפני אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר, ונעשים מאמצים לקידום מדיניות למניעת דפוסי פעולה פוגעניים. ילדים וילדות בסיכון מאותרים ומופנים לשירותים הולמים. ילדים ומשפחותיהם מודעים לסיכונים סביבתיים ומוגנים מפניהם. במצבים שעליהם חל המנגנון של החלטת מועצת הביטחון מס' 1612, מתבצעים ניטור של הפרות חמורות נגד ילדים שבתחום אחריותה של הנציבות ודיווח עליהן.

מספר הצעות לפעולה עבור הנציבות ושותפיה

1.4 יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות
קידום כללי התנהגות והכשרה לכל אנשי הצוות, המורים, השוטרים והמבוגרים העומדים בקשר עם בנים ובנות ויישום נוהלי פעולה סטנדרטיים לדיווח על התנהלות פסולה ולמתן מענה להתנהלות כזאת. דאגה להכשרת ילדים ומתבגרים כדי לעורר בקרבם מודעות לזכויותיהם ולהעצימם כדי שישתתפו בהגנה עליהם.

1.5 מניעה ומענה
כינון מנגנונים המגנים עליהם מפני סכנות שיצריכו הגנה ומספקים מענה לסכנות כאלה, לרבות מסלולי הפניה לשירותים רפואיים ופסיכוסוציאליים ולשירותי השגחה המגלמים רגישות לילדים.

1.6 קידום מדיניות והעלאת המודעות
העלאת המודעות לנזק הכרוך בדפוסי פעולה מסורתיים מסוימים ושימוש בתכניות המבוססות על הקהילה כדי לקדם קביעת סטנדרטים להגנה על ילדים. העלאת מודעות בקרב מורים למסלולי ההפניה.

1.1 מסגרת משפטית ומתווה מדיניות
זיהוי חוקים רלוונטיים ברמת המדינה וכן נורמות חברתיות ודפוסי פעולה וקידום יישומה של מדיניות באופן שיגביר את ביטחונם הגופני והנפשי של ילדות וילדים בכל המרחבים הפרטיים והציבוריים.

1.2 ידע ונתונים
ביצוע הערכות לאיתור סכנות המצריכות הגנה בבית, בבית הספר ובקהילה תוך התייחסות לילדים שנשקפת להם סכנה מיוחדת, כגון ילדים עם מוגבלויות, וכינון מערכות לאיסוף מידע, המפולח על-פי גיל ומין, כדי לנטר תופעות של התעללות בילדים, אלימות כלפי ילדים והזנחת ילדים.

1.3 תיאום
כינון מנגנוני תיאום חוצי סוכנויות להגנה על ילדים, תמיכה במנגנונים כאלה והשתתפות בהם, לרבות בכוחות משימה מתמחים כמו כוחות המשימה מבוססי המדינה MRM ו-MARA⁵ במקומות שבהם הדבר מתאים.

אמות מידה

- ✓ ניהול פעולה סטנדרטיים (למשל מניעת אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר ומתן מענה להן)
- ✓ אסטרטגיה המגלמת רגישות לילדים בנוגע לאלימות מינית ולאלימות המבוססת על מגדר
- ✓ מנגנונים המבוססים על הקהילה להגנה על ילדים
- ✓ מרחבים ידידותיים לילדים
- ✓ ניטור הפרות חמורות ודיווח עליהן
- ✓ מסלולי הפניה לשירותים
- ✓ הכשרה לסביבת למידה בטוחה
- ✓ כללי התנהגות והכשרת צוות למורים, שוטרים ומנהיגים בקהילה
- ✓ פניות דחופות הכוללות הגנה על ילדים
- ✓ כינון רגיש לילדים בקשר לסכנות הגלומות בכריית מוקשים
- ✓ פרויקטים להעלאת המודעות ולהעצמה עבור ילדים ומתבגרים
- ✓ תכניות סגור ושיקום עבור נפגעות השחתת איבר המין הנשי
- ✓ מנגנוני תלונות חשאיים וידידותיים לילדים (לרבות בבתי ספר)

⁵ מנגנון הניטור והדיווח (MRM) הוקם בהתאם להחלטות מועצת הביטחון של האו"ם מס' 1612 (2005), מס' 1882 (2009) ומס' 1998 (2011). הסדרי הניטור, הניתוח והדיווח (MARA) נקבעו בהתאם להחלטות מועצת הביטחון של האו"ם מס' 1889 (2009) ומס' 1960 (2010).

יעד 2 מעורבותם של ילדות וילדים ויכולותיהם הם חלק בלתי נפרד מההגנה עליהם

תוצאות עבור ילדים

- נאסף משוב מבנות ובנים ומתייעצים אתם באופן קבוע בדרך המאפשרת להם לדון בצורכיהם ולהציע פתרונות
- בנות ובנים משתתפים באורח פעיל בקבלת החלטות המשפיעות על חייהם
- ילדים מעורבים באורח פעיל בפעילות ובחינוך המקנים להם כישורים ויכולות
- ילדים ומתבגרים תורמים להגנה עליהם עצמם ועל בני גילם
- ילדים ומתבגרים יכולים יותר ויותר למצוא פתרונות ואסטרטגיות התמודדות חיוביות הנותנים מענה לבעיותיהם

בנות ובנים מעורבים באופן משמעותי בחיי משפחותיהם, בפעילות הבית-ספרית ובחיי הקהילה. ילדים ומתבגרים מתבקשים באורח פעיל לתרום את דעותיהם ואת נקודות המבט שלהם, ואלה מתקבלות בהערכה. הם משתתפים בהגנה עליהם עצמם בהתאם לגילם וליכולותיהם ועל בסיס של שוויון מגדרי. השתתפותם מבוססת על ידע, נעשית מתוך רצון חופשי, מיטיבה עמם, ומקלה על המימוש הרחב יותר של זכויותיהם. משחק, ספורט ובילוי הם מנגנונים המספקים הגנה כשלעצמם, והם תומכים בגמישות הילדים וביכולות ההתמודדות שלהם.

מספר הצעות לפעולה עבור הנציבות ושותפיה

2.4 יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות
זיהוי יכולות של ילדים לתמוך בעצמם והסתמכות עליהן באמצעות מתן הכשרה ויישום תכניות לכישורי חיים ולמנהיגות. דאגה לכך שילדים ומתבגרים יהיו מעורבים בעיצוב תכניות כאלה.

2.5 מניעה ומענה
תמיכה בזמזומות "ילד לילד" (כלומר תכניות ייעוץ) ופיתוחן.

2.6 קידום מדיניות והעלאת המודעות
קידום שילובם של ילדים בקבלת החלטות המשפיעות על חייהם, לרבות בבית הספר, בקהילה ובמשפחתם שלהם. עידוד השתתפותם של ילדים ומתבגרים בפורומים חברתיים רחבים יותר.

2.1 מסגרת משפטית ומתווה מדיניות
איתור הזדמנויות שיאפשרו לשמוע את דעותיהם של ילדים פליטים, עקורים וחסרי אזרחות ולכלול אותן בתהליכי התוויית מדיניות ורפורמות תחקיקתיות המשפיעים עליהם.

2.2 ידע ונתונים
דאגה לכך שילדים יהיו מעורבים באופן משמעותי ובדרך אתית (כלומר בטוחה, חשאית ומכבדת) בפעולות הערכה וניטור המבוצעות על-ידי נציבות האו"ם לפליטים ושותפיה.

2.3 תיאום
קידום התיאום ושיתוף הפעולה בין קבוצות וארגונים שונים של ילדים (כלומר בין אתרים, עם הקהילה המארחת) ועידוד זמזומות לערב ילדים.

אמות מידה

- ✓ הערכות ייחודיות לילדים – בשיתופם.
- ✓ מנגנוני משוב ותלונות ידידותיים לילדים
- ✓ מועדונים וועדות לילדים ולמתבגרים
- ✓ הכשרות בכישורי חיים עבור מתבגרים ומתבגרות
- ✓ יוזמות ספורט ובילוי פתוחות לכול המגלמות התחשבות במגדר, במגוון ובמוגבלויות

יעד 3 ילדות וילדים נהנים מגישה להליכים הידידותיים להם

תוצאות עבור ילדים

- ילדים מבינים את ההליך ואת האפשרויות הפתוחות בפניהם בתהליך קבלת החלטות, לרבות המשמעות של כל החלטה הנוגעת לרווחתם
- ילדים יכולים לגשת בקלות ובדחיפות לסיוע הגנתי בזכות הפנייתם המידית לספקי שירות הנוקטים פעולות התערבות
- בנות ובנים בכל גיל זוכים ליחס מתחשב ומכבד
- ילדים, לרבות ילדים לא מלווים וילדים מופרדים, יכולים לממש את זכותם להגיש בקשת מקלט מטעם עצמם
- החלטות בנוגע להליכי הגנה וכל מענה הניתן לילדים מבוססים על הבנה מדויקת ומלאה ככל הניתן של נסיבותיו האישיות של כל ילד וילד ושל צרכיו

בנות ובנים נהנים מגישה להליכי הגנה המגלמים רגישות לגיל ולמגדר. בנוסף, עומד לרשותם מידע זמין המגלם רגישות לגיל בנוגע לקבלה, הרשמה, קביעת מעמד של פליטים או של אנשים חסרי אזרחות והליכים ושירותים אחרים. הליכים והחלטות הנוגעים לילדים מבטאים התחשבות בגיל, בבגרות, במגדר, בשפה וברקע החברתי והאתני שלהם ומביאים בחשבון את ניסיון החיים האישי של כל ילד. התייעצויות מתקיימות באווירה חשאית, וילדים מרגישים בטוחים במסגרתן ויכולים להביע את דעתם. ילדים לא מלווים וילדים מופרדים מעורבים מתוך הסכמה מדעת. נציבות האו"ם לפליטים ושותפיה מספקים שירותים וסיוע תוך הבאה בחשבון של הצרכים הספציפיים של ילדים ומתבגרים. כל פעולת גומלין עם ילדים מבקשי מקלט מתבצעת מתוך תפיסה אתית של אכפתיות ואמפטיה, בניגוד לגישה של אכיפה, וטובת הילד היא שיקול ראשון במעלה. בוחני בקשות המקלט עשויים להידרש לקבל על עצמם נטל הוכחה כבד יותר במקרה של ילדים. ילדים לא מלווים וילדים מופרדים אינם מוחזקים במשמורת מטעמים הקשורים בבקשת המקלט או במעמדם כפליטים, חסרי אזרחות או תושבים. הערכות גיל מתבצעות רק במקרים שבהם גיל הילד מוטל בספק והן נערכות בדרך בטוחה המפגינה רגישות לילדים ולמגדר ושומרת על כבודם של הילדים כבני אדם.

מספר הצעות לפעולה עבור הנציבות ושותפיה

3.4 יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות
דאגה לכך שצוות נציבות האו"ם לפליטים, פקידי ממשלה וצוותי הגורמים השותפים יוכשרו לבוא בדברים עם ילדים ומתבגרים ובחינת האופן שבו יש ליישם את ההליכים בדרך ידידותית לילדים.

3.5 מניעה ומענה
הענקת עדיפות לילדים פגיעים, בייחוד ילדים ללא השגחה הורית, ולכאלה הנמצאים בהליכים הקשורים בהגנה וזוכים לסיוע (לרבות הליכי קביעת מקלט ומעמד של חסרי אזרחות).

3.6 קידום מדיניות והעלאת המודעות
פעולה מול רשויות המדינה כדי שהליכי מקלט ואזרחות או היעדר אזרחות ישקפו את צרכיהם הייחודיים של ילדים.

3.1 מסגרת משפטית ומתווה מדיניות
הערכה הן של הליכי המדינה והן של הליכי נציבות האו"ם לפליטים מנקודת המבט של הילד; התאמה או קידום התאמה של תהליכים ואסטרטגיות תקשורת אלה ככל שהדבר נחוץ.

3.2 ידע ונתונים
מעקב מערכתי אחר תעדוף מקרים של ילדים באמצעות חלוקה לגיל ולמגדר. מידע מארץ המוצא משקף את ניסיון חייהם של ילדים.

3.3 תיאום
דאגה לכך שיהיו בנמצא מסלולי הפניה המוכרים לכל אנשי הצוות הבאים במגע עם ילדים והכשרת התנאים להפניה מהירה של ילדים בסיכון; דאגה לכך שלרשות נציבות האו"ם לפליטים יעמדו פרוטוקולים משרדיים לטיפול במקרים של ילדים.

אמות מידה

- ✓ חדרי ראינות ידידותיים לילדים
- ✓ מינוי אפוסטרופוס בהליכי מקלט לילדים לא מלווים וילדים מופרדים
- ✓ מסירת ההחלטות לילדים בשפה ובדרך שהם מבינים
- ✓ הכשרה לתקשורת עם ילדים ומתבגרים
- ✓ ממונים על הגנה על ילדים נוכחים במרכזי הרשמה וקבלה
- ✓ ניטור שגרת ההבטחת טבעם הידידותי לילדים של ההליכים
- ✓ חומרי ההסברה ידידותיים לילדים

יעד 4 ילדות וילדים מקבלים מסמכים משפטיים

תוצאות עבור ילדים

- תינוקות נרשמים עם היוולדם
- ילדים ומתבגרים יכולים לקבל תעודות לידה
- ילדים נהנים מגישה לכל התיעוד הנחוץ ללא כל אפליה
- ילדים פוקדים את בית הספר ומקבלים את כל השירותים החיוניים בין אם יש להם תיעוד ובין אם לאו

תינוקות שזה עתה נולדו נרשמים ומונפקות עבורם תעודות לידה רשמיות בידי הרשויות, ובנוסף לכך יש
בנמצא הליכים לרישום לידה מאוחר. לבנים ובנות יש התיעוד הנחוץ לגבי עניינים כגון אזרחות, נסיעה,
מעמד (פליטים, מבקשי מקלט, חסרי אזרחות), חינוך, משמורת, קניין או עניינים אזרחיים אחרים.
רשויות המדינה נוקטות אמצעים ספציפיים להשגת מסמכים חלופיים לילדים פליטים ועקורים שנפגעו
מסכסוך או מאסון. גם ילדים ללא תיעוד נהנים מגישה לחינוך.

מספר הצעות לפעולה עבור הנציבות ושותפיה

- 4.1 מסגרת משפטית ומתווה מדיניות**
הערכה של פערים במסגרת המשפטית ובמתווה המנהלי וכן חסמים פרוצדורליים או מעשיים המונעים גישה של ילדים לתיעוד.
- 4.2 ידע ונתונים**
איסוף נתונים על המידה שבה בנות ובנים נהנים מגישה לתיעוד משפטי לרבות רישום לידה.
- 4.3 תיאום**
שילוב גורמים מנהליים, משפטיים וביטחוניים וכן אנשי מקצועות הרפואה (לרבות אנשי צוות מיילד) במאמצים להקל על השגת תיעוד משפטי לילדים.
- 4.4 יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות**
הכשרת גורמים מנהליים, משפטיים וביטחוניים וכן אנשי מקצועות הרפואה (לרבות אנשי צוות מיילד) בנושא הליכי רישום הלידה; דאגה לתכנון כספי הולם לצורך הנפקת תיעוד אישי.
- 4.5 מניעה ומענה**
כינון מנגנונים לרישום לידה ולהנפקת תעודות לידה בידי רשויות, שיפור מנגנונים אלה ודאגה לכך שכל הילדים הפליטים יקבלו תעודות מזהות ותעודות מסע על-פי האמנה ככל שנדרש.
- 4.6 קידום מדיניות והעלאת המודעות**
קידום מתן גישה לתיעוד משפטי, העלאת המודעות בקרב הקהילה להליכי רישום הלידה ולערכו של תיעוד משפטי, לרבות במניעת מצבים של חוסר אזרחות בקרב ילדים. קידום ההכרה בתעודות על לימודים בארץ המוצא ובארץ המקלט.

אמות מידה

- ✓ יש בנמצא נתונים זמינים, מדויקים ומפולחים על רישום לידה
- ✓ מופעלים הליכי רישום לידה עבור תינוקות שזה עתה נולדו וכן לצורך רישום מאוחר
- ✓ הגורמים השותפים מסייעים לבנים ולבנות להשיג מסמכים משפטיים
- ✓ החסמים העומדים בפני רישום לידה מזהים ומטופלים
- ✓ ילדים פליטים מקבלים תעודות מזהות של פליטים

יעד 5 ילדות וילדים עם צרכים מיוחדים מקבלים סיוע ייעודי

תוצאות עבור ילדים

- ילדים בסיכון מוגבר וילדים נפגעי אלימות, התעללות, הזנחה וניצול מאותרים וזוכים לסיוע, ומתקיים מעקב אחר מצבם
- ילדים נהנים מגישה לשירותי איתור משפחות ואיחוד משפחות
- ילדים לא מלווים נהנים מהסדרים ראויים ובטוחים של השגחה חלופית
- בנות ובנים שחוו אלימות מינית נהנים מגישה לשירותים מתאימים לגילם תוך שמירה על חשאיות
- ילדים נהנים מגישה לסיוע משפטי ולשירותי ייעוץ ראויים

בנות ובנים בסיכון מוגבר מאותרים בשלב מוקדם מראשיתו של מצב החירום, זוכים לפעולות התערבות ממוקדות, וניתן להם סיוע על סמך צורכיהם הספציפיים. מקרים כאלה עשויים לכלול ילדים ניצולים או ילדים הנתונים בסכנת אלימות מינית או אלימות המבוססת על מגדר, ילדים לא מלווים או ילדים מופרדים, בנים ובנות המעורבים בפעילותם של ארגונים חמושים, ילדים העוסקים בעבודות מסוכנות, ילדים החיים עם HIV או עם איידס, ילדים עם מוגבלויות וילדים החיים במשקי בית פגיעים במיוחד. נציבות האו"ם לפליטים ושותפיה נוטלים על עצמם ניהול מקרים יעיל וחשאי, לרבות לצורך קביעת טובת הילד. ילדים נהנים מגישה לשירותי איתור משפחות ללא דיחוי ולתכניות לאיחוד משפחות וסידורי השגחה זמנית ככל שנדרש. ניטור מקרים מאפשר מעקב מתמשך באמצעות ביקורי בית והפניית ילדים ומשפחות לשירותים פסיכו-סוציאליים או לארגונים ולפעילויות של תמיכה קהילתית. ילדים המתעמתים עם החוק נהנים מגישה לסיוע משפטי. הליכים משפטיים המגלמים רגישות לילדים משמשים להתמודדות עם מקרים של משמורת במחלוקת, אפוטרופסות וילדים נפגעי אלימות, לרבות אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר.

מספר הצעות לפעולה עבור הנציבות ושותפיה

5.4 יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות
פיתוח יכולתם של צוותים ושותפים לעבוד ביעילות עם ילדים בסיכון, לרבות הליכי ניהול מקרים והליכי קביעת טובת הילד. בעתות חירום ובמצבים סבוכים, דאגה לפריסה של צוותים שהוכשרו להגנה על ילדים.

5.5 מניעה ומענה
דאגה לכך שילדים נפגעי הזנחה, אלימות, ניצול או התעללות ייהנו מגישה לשירותים רפואיים, פסיכו-סוציאליים ומשפטיים ולשירותי השגחה המגלמים כולם רגישות לילדים.

5.6 קידום מדיניות והעלאת המודעות
דאגה לכך שילדים יהיו מודעים לסיכונים המשפיעים עליהם ועל קהילותיהם. תמיכה בארגונים להגנה על ילדים המבוססים על הקהילה ופועלים להעלאת המודעות להגנה על ילדים, לאיתור ילדים בסיכון וילדים שנפלו קרבן להפרות ודאגה לכך שיופנו לשירותים מתאימים.

5.1 מסגרת משפטית ומתווה מדיניות
הערכה של המסגרת המשפטית במדינה בכל הנוגע להגנה על ילדים, ובייחוד של האופן שבו היא חלה על ילדים לא מלווים ועל ילדים מופרדים, על השגחה במסגרת אומנה, על משמורת, על ילדים נפגעי אלימות, על ילדים בהתנגשות עם החוק וכו'. בחינת המדיניות של המדינה בכל הנוגע לאנשים עם מוגבלויות, עקירה פנימית ובריאות, ובפרט של האופן שבו ניתן מענה במסגרת זו לצורכי הילדים.

5.2 ידע ונתונים
מיפוי של הצורך בהגנה בקרב ילדים עם צרכים מיוחדים כדי להנחות את המענים המסופקים על-ידי התכנית (למשל ילדים עם מוגבלויות, ילדים שהיו מעורבים בפעילותם של ארגונים חמושים וכו'). הקמת מערכות מידע המקלות על איתור ילדים בסיכון מוגבר, על המעקב אחריהם ועל ניטור מצבם.

5.3 תיאום
שיתוף פעולה הדוק עם רשויות המדינה, שותפים וקהילות כדי להבטיח שילדים עם צרכים מיוחדים יזכו לעדיפות גבוהה ויוכלו לקבל שירותים ראויים באמצעות הפניה בעת הנכונה.

אמות מידה

✓ שותפים המספקים סיוע משפטי מקבלים הכשרה בנושא הגנה על ילדים

✓ מוקמת מערכת ניהול מידע למקרים פרטניים

✓ מופעל מנגנון לניטור ההגנה הניתנת לילדים

✓ דאגה לזמינותם של הליכי הערכת טובת הילד וקביעת טובת הילד

✓ קיומם של מסלולי הפניה לספקי שירות מתמחים

✓ נהלי הפעולה הסטנדרטיים בעניין אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר נותנים מענה לילדים שנפגעו

✓ שירותי איתור משפחות ואיחוד משפחות

יעד 6 ילדות וילדים נהנים מפתרונות קבע לפי עקרון טובת הילד

תוצאות עבור ילדים

- בנות, בנים, מתבגרות ומתבגרים נהנים מגישה שווה לפתרונות לפי עקרון טובת הילד
- ילדים מודעים לפתרונות הזמינים, ומתייעצים אתם בנוגע להחלטות לגבי עתידם
- ניתן משקל ראוי לדעותיהם של בנים ובנות בהתאם לגילם ולמידת בגרותם
- ילדים חסרי אזרחות רוכשים לעצמם אזרחות
- ילדים שנמצא כי אינם זקוקים להגנה בינלאומית מופנים כראוי לסוכנויות אחרות תוך התחשבות בעקרון טובת הילד

היכולת לקבל פתרון יציב והולם ולהחליט לגביו, ויהיה זה חזרה, היטמעות או יישוב מחדש, ניצבת בראש סדר העדיפויות עבור בנות ובנים בכל ההקשרים השונים של עקירה. עבור ילדים חסרי אזרחות, פירושו של דבר שיש להבטיח את זכויותיו של כל ילד וילד לרכוש לעצמו אזרחות. עבור חלק מהילדים, הפתרונות יכולים גם ללוש צורה של הסדרי השגחה המקבלים תוקף רשמי ו/או קבועים בהתאם לעקרון טובת הילד. בכל המקרים ילדים בסיכון מקבלים עדיפות בכל הנוגע לסיוע ויעוץ לאיתור ויישום של פתרונות לפי עקרון טובת הילד, לרבות הזדמנויות לרכוש כישורי חיים לעתיד.

מספר הצעות לפעולה עבור הנציבות ושותפיה

6.3 תיאום

יצירת מנגנוני תיאום לצורך החזרה לארץ המוצא, ניטור חוצה גבולות ויישוב מחדש כדי להבטיח את המשך זמינותם של שירותים הולמים לילדים בסיכון.

6.4 יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות

בחינת צרכים ספציפיים לילדים המחייבים הצבת עובדים, בייחוד בכל הנוגע לחזרה מרצון לארץ המוצא, לפעולות לקביעת מעמד של פליט ולפתרונות קבע (לרבות יישוב מחדש כדי להבטיח את ביצועם של הליכי הערכת טובת הילד וקביעת טובת הילד).

6.5 מניעה ומענה

מתן עדיפות גבוהה לילדים פגיעים בשעת איתורם של פתרונות קבע, התייעצות עםם ודאגה לכך שהצרכים הייחודיים שלהם יקבלו מענה.

6.6 קידום מדיניות והעלאת המודעות

הבטחת זמינותו של חומר הסברה המתאים לגיל בעניין פתרונות קבע.

6.1 מסגרת משפטית ומתווה מדיניות

דאגה לכך שמתווים לפתרונות קבע עבור פליטים ועקורים פנימיים יתנו מענה לצרכים הייחודיים לילדים (כלומר הסכמים תלת-צדדיים לחזרה מרצון לארץ המוצא, היטמעות במקום ותכניות ליישוב מחדש, אסטרטגיות לחזרת פליטים ועקורים פנימיים); דאגה לחקיקת חוקי אזרחות המונעים ומצמצמים את תופעת הילדים חסרי האזרחות או קידומם של חוקים אלה; קידום קריטריונים ומדיניות ליישוב מחדש המבטאים רגישות לצרכי הילדים.

6.2 ידע ונתונים

איסוף נתונים ומידע על ילדים לפי גיל ומגדר ומתן עדיפות לצורכיהם במסגרת פתרונות. שיתוף מידע ככל שדרוש ותוך כיבוד מלא של הקווים המנחים לסודיות.

אמות מידה

- ✓ נוהלי פעולה סטנדרטיים חוצי סוכנויות בעניין הפניה (כלומר של ילדים עם צרכים המחייבים הגנה מידית)
- ✓ קיום ההנחיות לגבי הערכת טובת הילד וקביעת טובת הילד
- ✓ המסגרת המשפטית, המתווים המנהליים ומתווי המדיניות הנוגעים לפתרונות קבע כוללים התחשבות ספציפית בצרכי הילדים
- ✓ ילדים בסיכון, לרבות ילדים לא מלווים וילדים מופרדים, מופנים במהרה לבחינת האפשרות ליישוב מחדש לפי עקרון טובת הילד
- ✓ מתבצעת הערכה של המידה שבה חוסר האזרחות פוגע בילדים

”

אני תמיד מתכנן להשקיע בלימודים. להתפתח.
להשכין שלום בין אנשים ולקדם אותם. לחזור לארץ
שלי ולהשיג את המטרות שלי. להתחיל לבנות את
הארץ ולראות את הפיתוח. לקרב בין אנשים
ולהשכין ביניהם שלום...

”

פליט בן 16

הדרך קדימה

1. עבודה בשותפות

שותפויות עומדות ביסוד גישת המערכות והן מבטאות הכרה בתרומה של כל הגורמים המעורבים לבניית מערכת מקיפה להגנה על ילדים. נציבות האו"ם לפליטים תעבוד בשיתוף פעולה הדוק עם רשויות המדינה ותחזק את שיתוף הפעולה המבצעי שלה עם יוניסף כדי לשפר את מערכות ההגנה על ילדים. נציבות האו"ם לפליטים תתרום, יחד עם שותפיה, לפרויקטים הנוגעים להגנה על ילדים, לחיזוק מערכות ההגנה המאתרות סכנות הנשקפות לילדים, מונעות סכנות כאלה ונותנות להן מענה. בארצות המושפעות מסכסוכים או מאסונות תתאם הנציבות את פעולותיה ותשתתף באורח פעיל באשכולות להגנה בשטח וברשתות הקיימות לתיאום ההגנה על ילדים. גישה המבוססת על שותפות תסתמך על מומחיות, ניסיון, משאבים, ידע ומיומנויות של שותפים כדי להגביר את ההגנה על ילדים בפעולותיה של נציבות האו"ם לפליטים.

באופן ספציפי, נציבות האו"ם לפליטים, יחד עם שותפיה:

- יבצעו הערכות משותפות והשתתפויות של צורכי ההגנה על ילדים
- ישתפו פעולה בתכנון, התוויה ויישום של תכניות
- יקיימו פעולות משותפות של קידום מדיניות וגיוס תרומות כדי להעלות את המודעות לחששות הנוגעים להגנה על ילדים

2. תכנון, יישום וניטור

המתווה חל בכל ההקשרים המבצעיים וניתן להשתמש בו באופן מידי כדי לתכנן או לתכנן מחדש אסטרטגיות להגנה במטרה להבטיח הגנה טובה יותר על ילדים. כדי לנטר את השימוש במתווה, נציבות האו"ם לפליטים תנחה תחילה את יישומו ב-11 ארצות (אוגנדה, אתיופיה, הודו, מצרים, מקסיקו, סודאן, צ'אד, קניה, רואנדה, תאילנד, תימן), ובהמשך, בשנת 2013, בארצות נוספות. ששת היעדים וגישת המערכות ישמשו לבחינה של אסטרטגיות ותכנון בארצות אלה ויסייעו למיפוי מקיף של משאבים, שותפים והזדמנויות לצורך חיזוק מערכות ההגנה על ילדים. המתווה אף ישמש ככלי לניטור שמתלווה אליו הערה מנחה לתכנית, הכוללת את התוצאות והתוצרים הצפויים וכן את המחווניים למעקב אחר ההתקדמות.

נציבות האו"ם לפליטים:

- תסייע לבחון 11 תכניות ארציות ותנחה את המיפוי והפיתוח של תכניות חדשות להגנה על ילדים ללא הדרה
- תפרסם הנחיות לפיתוח תכניות להגנה על ילדים כדי לתמוך ביישום המתווה
- תתמוך במשרדיה בארצות השונות באמצעות ניטור והערכה שגרתיים
- תקל על הפריסה של מומחים להגנה על ילדים (באמצעות תכניות כוננות לפריסה)

3. חיזוק יכולות הצוות והשותפים והיכולת הארגונית

כל הצוותים תורמים בדרך זו או אחרת להבטחת ההגנה על ילדים שבתחום אחריותה של נציבות האו"ם לפליטים. צוותים העוסקים במתן הגנה ושירותים קהילתיים וכן צוותי שטח וצוותי תכנית זקוקים במיוחד להכשרה מתאימה כדי שיוכלו לזהות סכנות הנשקפות לילדים, לתת להן מענה, לתקשר עם ילדים, לפעול למען השתתפות של ילדים בקבלת החלטות המשפיעות עליהם ולהתוות אסטרטגיות ותכניות בתיאום עם גורמים העוסקים בהגנה על ילדים. ההגנה על ילדים צריכה להשתלב כיסוד מרכזי בכל התחומים, לרבות בריאות ותזונה, פרנסה, מים ותברואה ומחסה, כדי להבטיח שהצרכים הייחודיים לילדים יובאו בחשבון בהכנת תכניות וביישומן. נציבות האו"ם לפליטים מחויבת ללמידה ארגונית שנועדה להבטיח שכל הצוותים יוכלו לנקוט בעבודתם גישות ופרקטיקות מיטביות עדכניות ולהשתמש בכלים עדכניים כדי להגן על ילדים.

נציבות האו"ם לפליטים:

- תערוך השתלמויות לצוותים על התפתחויות בתחום ההגנה על ילדים (כלומר יחידת לימוד עצמי על ההגנה על ילדים והוראה מרחוק על ההליך הנוגע לטובת הילד)
- תפתח כלים ייחודיים למשתמש להטמעה של ההגנה על ילדים בכל התחומים
- תחזק את בסיס הראיות באמצעות הרחבה של המידע המפולח ושל המחקר בתחום ההגנה על ילדים, בשיתוף פעולה עם מכוני מחקר וארגונים.

תהליך בן שלושה שלבים לפיתוח תכניות להגנה על ילדים

שלב 2: תעודף, תכנון ויישום תעודף ותכנון, בתיאום עם שותפים, במטרה להשקיע משאבי אנוש ומשאבים כספיים ולהפיק ביעילות רבה יותר תכניות להגנה על ילדים	שלב 1: מיפוי וניתוח מיפוי וניתוח המידע הקיים וכן איסוף ואימות של נתונים באמצעות הערכות	מרכיבי המערכות להגנה על ילדים
הגדרה ותעודף של הדרכים המשלימות שבהן הנציבות וגורמים אחרים (ועדות פרלמנטריות, החברה האזרחית, גורמים בתחום זכויות האדם) יכולים לתרום לחיזוק המסגרת המשפטית ומתווה המדיניות להגנה על ילדים פליטים, עקורים וחסרי אזרחות.	<ul style="list-style-type: none"> מהן החזקות והחולשות של המסגרת המשפטית ומתווה המדיניות לילדים בתחום אחריותה של הנציבות ברמת המדינה וברמת הקהילה? 	מסגרת משפטית ומתווה מדיניות
שימוש בנתונים, הערכות ואומדנים כדי לבחון, לתעדף ולתכנן תכניות יעילות יותר. קביעת אמות מידה ובחירת מחווי FOCUS כדי למדוד את תוצרי ההגנה על ילדים ולעקוב אחר מגמות לאורך זמן.	<ul style="list-style-type: none"> אילו סכנות נשקפות לילדים, מתי והיכן? אילו נתונים נאספים על ילדים ובאמצעות אילו מנגנונים? למשל מנגנון הניטור והדיווח (MRM), מנגנון הסדרי הניטור, הניתוח והדיווח (MARA) או מערכת ניהול מידע על אלימות המבוססת על מגדר (GBV IMS). האם המידע מפולח לפי מין וגיל? האם מתקיימות הערכות בהשתתפות ילדים כדי להעשיר את תהליך התכנון? האם מידע על מוגבלויות וצרכים ייחודיים אחרים עונה על הצרכים וסודי? 	ידע ונתונים
הגדרת אסטרטגיית הגנה מקיפה המבטאת את יעדי ההגנה על ילדים יחד עם שותפים להגנה עליהם. תרומה לחיזוק מנגנוני התיאום, תכנון וגיוס משאבים משותפים ועידוד שיתוף הפעולה בקידום המדיניות.	<ul style="list-style-type: none"> כיצד גורמים מדיניים וגורמים לא ממשלתיים וקהילתיים העוסקים בהגנה על ילדים מתאמים ביניהם את הפעילות? האם מנגנוני התיאום מביאים בחשבון באופן יעיל את ההגנה על ילדים שבתחום אחריותה של הנציבות? האם הנציבות תורמת באמצעות תפקידה באשכולות ההגנה לטיפול בפערים במענה לצורכי ההגנה של ילדים עקורים פנימיים? 	תיאום
דאגה להקצאות תקציביות ראויות לשותפים להגנה על ילדים וככל שהדבר נחוץ וראוי תמיכה בגיוס כספים לפעולות ספציפיות להגנה על ילדים. בחינת אסטרטגיות של מדינות כדי להבטיח שההקצאות התקציביות מידתיות לצרכים הדמוגרפיים ולצורכי ההגנה. פיתוח המיומנויות והידע של כל הגורמים המעורבים במערכת ההגנה על ילדים, לרבות של ילדים ושל מנהיגים קהילתיים. דאגה לכך שיימסר לילדים מידע על זכויותיהם, שהם יבינו אותן ושיהיו להם הזדמנויות להישמע.	<ul style="list-style-type: none"> מהן היכולות של המדינה מבחינת משאבי האנוש ומבחינה כספית ומבנית להבטיח הגנה לכל הילדים בשטחה? האם ישנם בנמצא משאבים זמינים להבטחת שילובם המלא של ילדים פליטים, עקורים וחסרי אזרחות במערכות המדינה להגנה על ילדים? מהן היכולות הקהילתיות הקיימות? באיזו מידה יכולים ילדים ומתבגרים לתמוך בהגנה עליהם? באיזו מידה יכולים הנציבות ושותפיה לענות על צורכי ההגנה של ילדים? היכן נמצאים הפערים? 	יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות
תכנון שירותים ותכניות בהתאם לצרכים הקריטיים ולמומחיות הזמינה. איתור צרכים של מערכות המופעלות על-ידי מדינות ויצירת שותפויות עם גורמים העוסקים בפיתוח כדי לתת מענה לצרכים אלה. תמיכה במנגנוני הגנה ברמת הקהילה ומתן הכשרה ומשאבים.	<ul style="list-style-type: none"> אילו שירותים להגנה על ילדים מופעלים וכיצד הם נותנים מענה לסכנות קריטיות? אילו מנגנונים ושירותים להגנה קיימים מטעם המדינה, גורמים שאינם המדינה והקהילות? מהן הגישות ודרכי ההתנהלות של הקהילה בנוגע לשירותי מניעה ומענה עבור ילדים? היכן נמצאים הפערים? 	שירותי מניעה ומענה
התוויית מסרים בעלי השפעה ואסטרטגיית תקשורת יחד עם קהילות כדי לתת מענה לסכנות מידיות הנשקפות לילדים ומחייבות הגנה. שותפות עם הקהילה בפיתוח וביישום של תכנית לטווח ארוך לקידום מדיניות והעלאת מודעות כדי להשפיע על הגישות ועל הפרקטיקות לשם ההגנה על ילדים. דאגה לכך שילדים ישתתפו בהגדרת התוכן של תכניות קידום המדיניות והעלאת המודעות.	<ul style="list-style-type: none"> אילו יזמות לקידום מדיניות ולהעלאת המודעות קיימות? האם יש תכנית לקידום מדיניות? מהם המסרים המועברים במסגרתה? מי קהל היעד של המסר שנועד לקדם מדיניות ובאילו אמצעים הוא מועבר? 	קידום מדיניות והעלאת המודעות

מרכיבי המערכות להגנה על ילדים	מחווים בחירת מחווים, לרבות מתוך מתווה הנציבות המבוסס על תוצאות (להלן), כדי למדוד את הביצועים ולהצליבם עם התוצרים ועם היעדים	שלב 3: ניטור והערכה ניטור והערכה לצורך שיפור התכניות ופיתוח מחווי SMART לצורך מדידת הביצועים
מסגרת משפטית ומתווה מדיניות	<ul style="list-style-type: none"> • המידה שבה החוק והמדיניות תואמים את הסטנדרטים הבינלאומיים • המידה שבה ילדים בתחום האחריות נהנים מגישה לא מפלה לשירותים הסוציאליים של המדינה • המידה שבה מדיניות ההגירה כוללת ערובות הגנה • המידה שבה המדינה היא צד למסמכים המשפטיים הבינלאומיים 	<p>ניטור שינויים בחקיקה, במדיניות ובפרקטיקה בסוגיות הקשורות להגנה על ילדים תוך הישענות על הסטנדרטים הבינלאומיים כאמות מידה.</p>
ידע ונתונים	<ul style="list-style-type: none"> • המידה שבה ילדים בתחום אחריותה של הנציבות שיש להם צרכים מיוחדים מאותרים וזוכים לסיוע • המידה שבה ילדים בתחום אחריותה של הנציבות בטוחים מפני הפרות חמורות שמבצעים ארגונים חמושים 	<p>איסוף מידע על יעילותן של פעולות להגנה על ילדים ממגוון של מקורות, לרבות גופים העוסקים בתיאום, הערכות רשמיות, מנגנוני תלונות, מנגנוני ניהול מקרים והפניות, ראינות עם מודיעים מרכזיים, הערכות השתתפותיות וכו'. דאגה לכך שדעותיהם של ילדים על פערים ושירותים ייאספו ויתעדו. ניטור והערכה של כל התחומים כדי לדעת באיזה אופן ניתן בהם מענה לצרכים הייחודיים של ילדים.</p>
תיאום	<ul style="list-style-type: none"> • אחוז קבוצות המיקוד של מתבגרים המכונסות במסגרת ההערכות ההשתתפותיות • מספר ועדות הילדים שהוקמו ואשר פועלות הלכה למעשה 	<p>שימוש בסטנדרטים חוצי הסוכנויות הקיימים בנוגע להגנה ובמתווה הנציבות להגנה על ילדים כאמות מידה לניטור והערכה משותפים.</p>
יכולות אנושיות ואפשרויות כספיות	<ul style="list-style-type: none"> • מספר פגישות ההכשרה או פיתוח היכולות שהתקיימו • מספר האנשים שהוכשרו • המספר הממוצע של ימים ממועד הרישום ועד הראיון הראשוני 	<p>ניטור והערכה של המתאם בין המימון המוקצה להגנה על ילדים לבין העמידה בסטנדרטים להגנה ולהשגחה על ילדים. תיעוד וניטור של יזמות לפיתוח יכולות (מספר הסדנאות שהועברו, מספר האנשים שהוכשרו, מספר שעות ההדרכה, תשומות טכניות או כספיות ספציפיות, קשירת קשרים וכו') ושל שינויים ביכולת להגן על ילדים. הקצאת משאבים לניטור ולהערכה.</p>
שירותי מניעה ומענה	<ul style="list-style-type: none"> • מספר התקריות של אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר המדווחות מדי שנה • אחוז הילדים הלא מלאוים והילדים המופרדים שנפתח או הושלם בעניינם הליך לקביעת טובת הילד • המידה שבה ילדים בתחום האחריות נהנים מגישה לא מפלה לשירותים סוציאליים 	<p>ניטור והערכה של השימוש בשירותים, של יעילותם ושל השפעתם על רווחת הילדים.</p>
קידום מדיניות והעלאת המודעות	<ul style="list-style-type: none"> • מספר הילדים במשמורת המצויים במעקב הנציבות או שותפיה • אחוז הילדים מתחת לגיל שנה שהונפקה עבורם תעודת לידה בידי הרשויות • המידה שבה הקהילה משקיעה מאמצים בטיפול באלימות מינית ובאלימות המבוססת על מגדר 	<p>תיעוד מאמצים לקידום מדיניות ולהעלאת המודעות עם גורמים ספציפיים ומעקב אחר שינויים בפרקטיקה ובהתנהלות.</p>

נספח: מתווה המדיניות של נציבות האו"ם לפליטים להגנה על ילדים

- קווים מנחים בדבר ילדים פליטים (1998)
- מדיניות בעניין ילדים פליטים (1993) www.unhcr.org/refworld/docid/3f9e6a534.html
- ילדים פליטים: קווים מנחים להגנה וטיפול (1994) www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3470.html
- מדיניות נציבות האו"ם לפליטים בעניין אימוץ (1995) www.unhcr.org/refworld/docid/42f9c3714.html
- מדיניות נציבות האו"ם לפליטים בעניין מנהגים מסורתיים פוגעניים (1997)
- סדר יום להגנה של נציבות האו"ם לפליטים (2003) www.unhcr.org/refworld/docid/4714a1bf2.html
- הערת סיכום על האסטרטגיה והפעילות של נציבות האו"ם לפליטים בעניין ילדים פליטים (2002) www.unhcr.org/refworld/docid/3f9e55704.html (חמש ההתחייבויות לילדים)
- מסקנת הוועדה המנהלת מס' 105 (LVII) (2006) בדבר נשים וילדות בסיכון www.unhcr.org/refworld/docid/45339d922.html
- מסקנת הוועדה המנהלת מס' 107 (LVIII) (2007) בדבר ילדים בסיכון www.unhcr.org/refworld/docid/471897232.html
- מתווה נציבות האו"ם לפליטים לנשיאה באחריות בעניין שילוב הגיל, המגדר והמגוון במגמה השלטת (2007) www.unhcr.org/refworld/docid/47a707950.html
- מדריך נציבות האו"ם לפליטים להגנה על נשים וילדות (2008) www.unhcr.org/refworld/docid/47cfc2962.html
- קווים מנחים להגנה בינלאומית מס' 8: בקשות מקלט של ילדים לפי סימן א' (א) (2) וסימן א' (ו) לאמנה משנת 1951 ו/או הפרוטוקול משנת 1967 בדבר מעמדם של פליטים (HCR/GIP/09/08) (2009) www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html
- הקווים המנחים של נציבות האו"ם לפליטים בעניין קביעת טובת הילד (2008) www.unhcr.org/refworld/docid/48480c342.html ומדריך השטח (2011) www.unhcr.org/refworld/docid/4e4a57d02.html
- מדיניות בעניין גיל, מגדר ומגוון: פעולה עם אנשים וקהילות למען שוויון והגנה (2011) www.unhcr.org/refworld/docid/4def34f6887.html
- פעולה נגד אלימות מינית ואלימות המבוססת על מגדר: אסטרטגיה עדכנית (2011) www.unhcr.org/refworld/docid/4e01ffeb2.html
- אסטרטגיית החינוך של נציבות האו"ם לפליטים, 2012-2016 (2012) www.unhcr.org/refworld/docid/4f4cd9812.html

United Nations High
Commissioner for Refugees
Case Postale 2500
1211 Geneva 2
Switzerland
www.unhcr.org

